

Nr 83.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 22 december 1939 (nr 895) angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m.; given Stockholms slott den 14 februari 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 22 december 1939 (nr 895) angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g

till

L a g

om fortsatt giltighet av lagen den 22 december 1939 (nr 895) angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 22 december 1939 angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m., vilken jämlikt lag den 26 april 1946 (nr 155) gäller till och med den 30 juni 1947, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1948.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför.

Jämlikt lag den 22 december 1939 (nr 895) äger Konungen under vissa utomordentliga förhållanden — på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter hörande av fullmäktige i riksgäldskontoret — i fråga om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av riksbankens räkenskaper meddela av förhållandena påkallade bestämmelser att gälla i stället för vad därutinnan finnes stadgat i 9—14, 16, 17, 21, 24 och 27 §§ lagen den 30 juni 1934 (nr 437) för Sveriges riksbank. Syftet med berörda fullmaktslag är att möjliggöra en smidig anpassning av vissa av de bestämmelser, som reglera riksbankens verksamhet, efter sådana tidigare icke förutsedda förhållanden, med vilka man i ett utomordentligt läge måste räkna.

Enligt 11 § första stycket lagen för Sveriges riksbank må guld utom landet inräknas i riksbankens metalliska kassa endast till ett belopp motsvarande 15 procent av hela metalliska kassan. Då denna bestämmelse med hänsyn till sedelutgivningsrättens beroende av den metalliska kassan ansetts lägga hinder i vägen för en sådan placering av riksbankens guldbehållning, som vore mest betryggande, har Kungl. Maj:t med stöd av omförmälda fullmaktslag genom kungörelse den 31 januari 1940 (nr 54) förordnat, att i stället för berörda stadgande i riksbankslagen skall gälla, att såsom riksbankens metalliska kassa skall räknas allt riksbanken tillhörigt guldmynt och omyntat guld. Kungl. Maj:t har sålunda helt dispenserat från de begränsningar för sedelutgivningsrätten, som sammanhänga med guldets placering.

Ifrågavarande fullmaktslag gällde ursprungligen till och med den 31 mars 1940 men har därefter förlänats fortsatt giltighet, sista gången genom lag den 26 april 1946 (nr 155), enligt vilken giltighetstiden utsträckts till och med den 30 juni 1947.

I en den 30 januari 1947 dagtecknad framställning till Kungl. Maj:t ha fullmäktige i riksbanken anført, att lagen den 30 juni 1934 (nr 437) för Sveriges riksbank enligt fullmäktiges mening sedan länge varit i behov av en

allmän överarbetning. En sådan hade framstått som behövlig icke endast beträffande sedelutgivningsrätten, vilken för närvarande delvis vore reglerad genom provisorisk lagstiftning, utan även beträffande andra delar. Fullmäktige hade därför hösten 1946 tillsatt en kommitté inom riksbanken med uppdrag att göra en översyn av riksbankslagen. Denna översyn kunde icke i sin helhet slutföras förrän 1945 års bankkommitté avslutat sitt arbete. Det kunde nämligen antagas, att bankkommittén komme att framlägga förslag, vilka om de genomfördes skulle beröra riksbankens verksamhet och nödvändigöra vissa ändringar i riksbankslagen. Även andra omständigheter syntes motivera ett uppskov med det slutliga ståndpunktstagandet till den planerade allmänna revisionen av riksbankslagen. Särskilt borde påpekas, att svensk delaktighet i de nyligen bildade internationella finansinstitutionerna skulle öva inflytande på riksbankslagens utformning. Om än den allmänna översynen av riksbankslagen sålunda måste skjutas på framtiden, kunde givetvis likväl ifrågasättas att man nu genom en partiell revision åtminstone skulle eliminera behovet av det provisorium, som för närvarande gällde, och alltså genomföra en omläggning av sedeltäckningsbestämmelserna. Därvid skulle dessa bestämmelser sannolikt lämpligen böra erhålla den ändrade utformning, som motiverades av att guldreserven i det moderna penningväsendet uteslutande vore att betrakta såsom underlag för internationella betalningar men däremot endast hade en indirekt betydelse såsom bas för den inhemska försörjningen med betalningsmedel. Fullmäktige hade emellertid icke funnit en sådan utbrytning av en viss del av lagstiftningskomplexet till särbehandling lämplig. Behovet av ett provisorium komme under sådana omständigheter tillsvidare att kvarstå. Valutaförhållandena vore för övrigt allttjämt sådana, att förutsättningarna för fortsatt giltighet av fullmaktslagen finge anses föreligga. I avvaktan på den avsedda allmänna översynen av riksbankslagen ville fullmäktige sålunda föreslå, att lagen den 22 december 1939 (nr 895) angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m. förlänades fortsatt giltighet till och med utgången av juni 1948.

I anslutning härtill ha fullmäktige i riksbanken i fråga om fullmaktslagens utnyttjande i nu rådande läge anfört följande.

Lämpligheten av att hålla en väsentlig del av riksbankens guldreserver utanför landet har tidigare gjort det nödvändigt att med stöd av fullmaktslagen utfärda vissa särbestämmelser rörande riksbankens sedelutgivningsrätt för att undanröja olägenheterna av de mindre rationella regler som allttjämt kvarstå i riksbankslagen. Nu synas särskilda föreskrifter nödvändiga för att man skall undvika de vanskligheter som de under efterkrigstiden framträdande häftiga rörelserna på valutamarknaden samt de stora importöverskotten orsaka och som följa även av de begränsningar som gälla i fråga om olika valutors konvertibilitet i guld. Den stabilisering av de monetära förhållandena, som förr eller senare är att emotse och vilken enligt fullmäktiges mening med all kraft bör eftersträvas, skulle väl minska ifrågavarande vanskligheter, vilka naturligtvis med särskild styrka göra sig gällande under den period av stark belastning på riksbankens valutareserver, som vi för närvarande genomgå. Men den skulle ingalunda undanröja dessa svårigheter.

De åtgärder, som skulle kunna komma att framtvingsas om de gällande sedelfäckningsbestämmelserna under rådande förhållanden skulle oförändrade tillämpas, skulle otvivelaktigt medföra olyckliga verkningar för vårt lands ekonomi.

Med hänsyn härtill torde gällande fullmaktslagstiftning böra läggas till grund för föreskrifter som åsyfta att skapa den större elasticitet i penningssystemet, som förhållandena nu påkalla och som vid den avsedda allmänna revisionen av riksbankslagen efter antydda linjer automatiskt skulle erhållas. Fullmäktige vilja i detta syfte föreslå, att tills vidare bestämmelser utfärdas som innebära att det belopp, varmed sedelutgivningen jämlikt riksbankslagens 9 §, första momentet, må överstiga dubbla summan av metalliska kassan, ökas med ett belopp tre gånger så stort som det belopp av 350 miljoner kronor, varmed sedelutgivningsrätten jämlikt samma paragrafs andra moment under vissa förhållanden kan utökas. Detta skulle innebära en ökning av sedelutgivningsrätten med 1 050 miljoner kronor utöver vad som enligt riksbankslagens bestämmelser är under normala förhållanden medgivet.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ha i infordrat utlåtande den 6 februari 1947 anfört, att fullmäktige icke hade något att erinra mot att den i ärendet gjorda framställningen bifölles.

Departements-
chefen.

På de av fullmäktige i riksbanken anförda skälen tillstyrker jag, att ifrågasvarande fullmaktslag erhåller fortsatt giltighet för tiden till och med den 30 juni 1948.

Det av fullmäktige i riksbanken framlagda förslaget, att Kungl. Maj:t med stöd av fullmaktslagen skulle medgiva viss utvidgning av riksbankens sedelutgivningsrätt enligt 9 § riksbankslagen torde jag få anmäla i annat sammanhang denna dag.

Föredraganden hemställer härefter, att ett inom finansdepartementet upprättat förslag till *lag om fortsatt giltighet av lagen den 22 december 1939 (nr 895) angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m.* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Rolf Arfwedson.